

Nordiskt nätverk för utbildning i fängelse

Nätverket arbetar för att främja utvecklingen av vuxenutbildning för intagna i fängelse och består av en deltagare vardera från Danmark, Finland, Island, Norge och Danmark. Deltagarna har centrala funktioner i respektive land och representerar vuxenutbildning inom kriminalvården.

God utbildning för alla är ett av de huvudsakliga FN-mål som det nordiska nätverket för utbildning i fängelse verkar för. Nätverket ansluter med sitt arbete i synnerhet till delmålen 4.4 och 4.5 där även intagna i fängelse utgör en utsatt målgrupp:

Till 2030 väsentligen öka det antal ungdomar och vuxna som har relevanta färdigheter, däribland tekniska färdigheter och yrkeskunnande, för sysselsättning, anständigt arbete och entreprenörskap.

Senast 2030 avskaffa skillnaderna mellan könen inom utbildningsområdet och säkerställa lika tillgång till utbildning och yrkesutbildning på alla nivåer för utsatta personer, inklusive

personer med funktionsnedsättning, ursprungsfolk och barn som lever under utsatta förhållanden.

Intagna i fängelse är en marginaliserad grupp i samhället. En stor andel av dem har kort tidigare utbildning, en del ingen fullföljd utbildning alls, och merparten står långt från arbetsmarknaden. Att vara frihetsberövad förstärker den utsatta situation som intagna befinner sig i, utan den självklara tillgång till samhällets utbud, internet med mera som övriga samhällsmedborgare har i sin vardag.

Genom nätverkets fokus på insatser för att utveckla möjligheter till och kvalitet i utbildning för intagna efter vars och ens behov, förväntas fler intagna attraheras till utbildning och fullfölja den utbildning de påbörjar. Utbildningen i fängelse riktar sig såväl till kvinnor som till män.

Jämställdhet är ett annat fokuserat FN-mål som nätverket för utbildning i fängelse aktivt verkar för.

Jämställdhet mellan kvinnor och män är en förutsättning för en hållbar och fredlig utveckling. Jämställdhet handlar om en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser. Det har bevisats om och om igen att politisk, ekonomisk och social jämlikhet mellan kvinnor och män bidrar till alla dimensioner av hållbar utveckling.

Andelen kvinnor i fängelse är liten i förhållande till andelen män, omkring 5-8 procent. Med ett mindre underlag för utbildning på kvinnoängelser eller kvinnoavdelningar finns en risk för att utbudet och studiemöjligheterna för kvinnor blir sämre. Därför är nätverkets förhållningssätt att det är en grundläggande princip att likvärdig utbildning erbjuds både kvinnor och män i fängelse. Det gäller oavsett vilket utvecklingsområde som fokuseras, om det till exempel handlar om

tillgång till IKT, till studie- och yrkesvägledning/karriärvägledning eller till yrkesutbildning.

Inkluderande samhällen är ytterligare ett globalt mål som det nordiska nätverket bidrar till:

Fredliga samhällen och frihet från våld utgör både ett mål och ett medel för hållbar utveckling. Inkluderande, ansvarsfulla och rättvisa institutioner är grunden för en god samhällsstyrning fri från konflikter, korruption och våld.

Genom arbetet med att främja utvecklingen av utbildning för intagna i fängelse bidrar nätverket till inkluderande samhällen. Med mer utbildning ökar individens chans till en plats på arbetsmarknaden, till egen försörjning och därmed till ett liv utan återfall i brott. Utbildning är en inkluderande faktor.

Ett socialt hållbart Norden

Nordiska ministerrådets vision för det nordiska samarbetet är att Norden år 2030 ska vara en konkurrenskraftig, både grönt och socialt hållbar, region:

Tillsammans vill vi främja en inkluderande, jämställd och sammanhängande region med gemensamma värderingar och stärkt kulturutbyte och välfärd.

Utbildning främjar inkludering i samhället på flera sätt. Utanförskap i betydelsen av att stå utanför arbetsliv och utbildning innebär stora kostnader för den enskilde såväl som för samhället. En viktig orsak till

att människor hamnar utanför arbetsmarknaden är brist på kompetens. Det finns tydliga sociala och ekonomiska skiljelinjer mellan personer som har goda grundläggande färdigheter och fullföljd gymnasieutbildning, och de som saknar sådan kompetens. Ju bättre grundläggande färdigheter, desto större är sannolikheten att man har sysselsättning.

Att kunna tillägna sig kompetens är viktigt i sig självt och lägger grunden för ett bra liv, fortsatt utbildning och lärande, och ett aktivt deltagande i samhället. Det finns ett tydligt samband mellan goda grundläggande färdigheter och deltagande i demokratiska processer och i samhällslivet generellt. Goda och trygga livsvillkor med reell möjlighet att delta i samhälls- och arbetsliv är också centrala förutsättningar för att förebygga konflikt och extremism i samhället.

Genom att nätverket främjar utvecklingen av goda utbildningsmöjligheter för intagna i fängelse, bidrar det också till Nordiska Ministerrådets vision om att säkra demokrati, inkludering, integration och mobilitet. Våra fredliga, demokratiska och inkluderande samhällen, där alla medborgare deltar och har både rättigheter och skyldigheter, är starka samhällen som kan hantera även de största utmaningar.

Nordiska nätverket för utbildning i fängelse

Nätverket med sina fem deltagare arbetar primärt i en strategisk roll. Det initierar och koordinerar tematiska, operativa **nordiska arbetsgrupper** med tidsbegränsade utvecklingsuppdrag från nätverket. Uppdragen formuleras med syfte, mål, tidsram och förväntat resultat. Strategin är att det ska finnas två tematiska utvecklingsarbeten igång varje år.

Nätverket använder sin samlade kompetens och erfarenhet för att identifiera aktuella och angelägna utvecklingsområden. Områdena ska vara tydligt kopplade till utbildning i fängelse och relevanta för alla deltagarländerna. Nationella uppgifter inom det aktuella utvecklingsområdet kan vid önskemål inkluderas för ett enskilt land.

Nätverket – och de nationella verksamheterna – är mottagare av resultaten, liksom NVL. Resultat sprids på olika sätt nationellt och publiceras även på nätverkets webbplats under NVL, www.nvl.org.

Förväntad effekt av nätverkets arbetsmodell med mindre arbetsgrupper är att den ska leda till resultat på en konkret, operativ nivå jämfört med att arrangera punktinsatser med stora nordiska konferenser vartannat år, vilket tidigare varit arbetsmodellen. Det nordiska samarbetet inom ramen för de tematiska arbetsgrupperna innebär i sig ett utökat nätverkande inom området utbildning i fängelse. Det skapar kontaktytor inom den operativa verksamheten även för tiden efter uppdragen. Det kan till exempel handla om erfarenhetsutbyte i olika utvecklingsfrågor, om studiebesök i varandras verksamheter eller om samarbete i olika projekt. Arbetsgrupperna förser samtidigt nätverket med förslag, argument och underlag för vidare utveckling nationellt. Varje land deltar med 1-2 representanter i en arbetsgrupp. Utgångspunkten är att minst en representerar den pedagogiska verksamheten men att en kan komma in med annan relevant kompetens för det aktuella temat.

Fyra arbetsgrupper har varit/är aktuella med olika teman:

- Informations- och kommunikationsteknik (IKT)
- Studie- och yrkesvägledning/karriärvägledning
- Samarbete mellan utbildning/skola och arbete i fängelse
- Utbildning/skola för de yngsta i fängelse

Den senaste arbetsgruppen: Utbildning/skola för de yngsta i fängelse

En fjärde arbetsgrupp hade sin uppstart i slutet av 2022 för att vara verksam 2023-2024. Unga intagna har generellt en lägre utbildningsnivå jämfört med befolkningen i övrigt. Avbruten skolgång och negativa erfarenheter från grundskolan är mer regel än undantag. Många av dem som utvecklar ett antisocialt beteende i form av kriminalitet har levt med stora och sammansatta problem från tidig ålder och har ofta en historik med insatser från socialtjänsten/barnevernet.

Det går att se en gemensam trend i våra nordiska samhällen, att antalet unga intagna ökar. Att lägga tillrätta förhållandena och skapa goda förutsättningar för intagna till fortsatt utbildning är viktigt, eftersom avbruten skolgång och kort utbildning ökar risken för fortsatt kriminalitet och ett liv i utanförskap. Nätverkets målsättning är att så många som möjligt av de yngsta intagna både ska kunna starta och fullfölja utbildning. Hur skapar man de bästa förutsättningarna för denna målgrupp att nå bästa möjliga studieresultat?

Ny arbetsgrupp: Utbildning för kvinnor i fängelse

En femte arbetsgrupp planeras för start till våren 2024. Arbetsgruppen kommer då att verka under 2024-2025.

Kvinnor utgör en minoritet i fängelser med mindre än 10 % av fängelsepopulationen i alla nordiska länder. Sysselsättning i fängelse är i huvudsak anpassad till intagna män eftersom det är enklare att få till arbete, utbildning och behandling etc. med stordriftens fördelar. I ett jämställdhetsperspektiv och för ett inkluderande samhälle är det dock viktigt att kvinnor och män ges likvärdiga möjligheter till utbildning under verkställigheten.

Mot denna bakgrund kommer den nya arbetsgruppen att få fokusera på utbildning för intagna kvinnor. Nätverkets målsättning är att få en bild av utbildningsmöjligheter för kvinnor i de nordiska fängelserna, hur utbildningen är organiserad och vilket utbud som finns. Hur kan utbildning för kvinnor arrangeras så att kvinnor och män ges likvärdiga möjligheter till utbildning under verkställigheten?

Nätverksmöten under 2024

Nordiska nätverket för utbildning i fängelse bidrar till utveckling av utbildning för intagna, ett led i det återfallsförebyggande arbetet. I takt med samhällsutvecklingen behöver utbildning i fängelse anpassas för att rusta intagna på bästa sätt inför frigivning.

Nätverket planerar två möten under 2024; ett möte på våren och ett på hösten, kombinerat med möten online. Ambitionen är att förlägga fysiska möten parallellt med pågående arbetsgruppers möten, för möjlig samordning under en del av tiden.

Under tidig vår 2024 planerar nätverket ett fysiskt möte i Malmö, tillsammans med en ny arbetsgrupp. Syftet är att etablera gruppen och introducera deltagarna i uppdraget, *Utbildning för kvinnor i fängelse*.

Nätverket förlägger ett andra möte till hösten 2024, parallellt med ett möte för den nya arbetsgruppen. En del av tiden samordnas då för gemensam uppföljning och avstämning kring gruppens arbete.

Däremellan planeras för att någon från nätverket deltar fysiskt i april-maj, när arbetsgruppen för *Utbildning för unga intagna* samlas för slutredovisning av sitt uppdrag och utvärdering.

Vid varje mötestillfälle har nätverket värdeskapande erfarenhets- och kunskapsutbyte om vad som är aktuellt inom vuxenutbildningen i respektive land. Att dela erfarenheter av hur utbildningen inom kriminalvården utvecklas på olika håll, vilka utmaningar man brottas med och vilka framgångar man når, blir viktiga bidrag till utvecklingsarbetet på nationell basis. Man får goda exempel på lösningar såväl som kännedom om svårigheter som kanske går att undvika.

Fysiska arbetsmöten planeras med resa kvällen före för att kunna använda arbetsdagarna optimalt med start på morgonen första dagen och avslut på eftermiddagen dag två.

Spridning av resultat

Nätverket sprider resultat från det nordiska utvecklingsarbetet kring utbildning i fängelse. Resultaten sprids nationellt av respektive deltagare i den egna organisationen, såväl som vid nationella NVL-möten där olika nätverk inom utbildningsområdet möts för kunskapsutveckling. Resultat och information publiceras även på NVL:s webbsida.

Nätverket har överblick över utbildningsverksamheten i fängelse i respektive land och över vilka behov och utvecklingsområden som är aktuella i den speciella kontext som kriminalvården utgör. Nätverket har en viktig roll för informations-, kunskaps- och erfarenhetsutbyte, samt för kunskapsutveckling som kan bidra till utvecklingen av utbildningsverksamheten i fängelse i respektive land.

Nätverket fungerar samtidigt kontaktskapande och har genom sina upparbetade kontakter kunnat bidra till ytterligare utväxling, till exempel genom verksamhetsbesök över landsgränser för fördjupad kunskap om och förståelse av olika sätt att hantera utmaningar inom utbildning för intagna i fängelse. Även under samarbetet i arbetsgrupperna knyts kontakter mellan länderna, kontakter som ibland lever vidare efter att uppdrag slutförts.

Plan för fysiska arbetstillfällen inom ramen för det Nordiska nätverket för utbildning i fängelse 2024

Nedanstående plan visar samarbetsmöten fysiskt på plats. Dessa kombineras med regelbundna digitala möten.

Deltagare	Datum	Plats	Fokus
Nätverket för utbildning i fängelse	Mitten av Mars (resdag dagen före)	Malmö	1. Introduktion av ny arbetsgrupp, <i>Utbildning för kvinnor i fängelse</i> , och dess uppdrag. Arbetsgruppen har eget arbete dag två. 2. Kunskaps- och erfarenhetsutbyte, samt aktuellt i respektive land. 3. Börja fundera på tema för ny arbetsgrupp.
Nätverket för utbildning i fängelse – någon ur nätverket deltar på plats	15-17 April (resdag dagen före)	Helsingfors	1. Delta i arbetsgruppens slutredovisning av uppdraget <i>Utbildning för unga i fängelse. Dialog och utvärdering.</i>
Nätverket för utbildning i fängelse	Oktober-November, 2 dagar (resdag dagen före)	?	1. Del av tiden samordnas med arbetsgruppen <i>Utbildning för kvinnor i fängelse</i> för uppföljning och avstämning.

			<p>2. Kunskaps- og erfarehensutbyte, aktuellt i respektive land.</p> <p>3. Arbete med VP, budget, årsrapport etc. 4. Fortsatt planering för uppstart av en sjätte arbetsgrupp.</p>
Arbetsgruppen för <i>Utbildning för kvinnor i fängelse</i>	Mitten av Mars, 2 dagar (resdag dagen före)	Malmö	<p>1. Samordnet med nätverkets möte för introduktion och inledning</p> <p>2. Start av arbetet.</p>
Arbetsgruppen för <i>Utbildning för unga i fängelse</i>	15-17 April, 2 dagar (resdag dagen före)	Helsingfors	<p>1. Verksamhetsbesök</p> <p>2. Slutredovisning av uppdrag och utvärdering tillsammans med representant för nätverket.</p>
Arbetsgruppen för <i>Utbildning för kvinnor i fängelse</i>	Oktober-November, 2 dagar (resdag dagen före)	?	<p>1. Fortsatt arbete enligt oppdragsplan.</p>

Arbetsformer för nätverkets samarbeite

Nätverket har formaliserat sitt nordiska samarbeite med tydelig ansvarsfordeling og med vissa oppgifter på cirkulation i syfte att underlette arbeitet og øke delaktigheten.

Ekonomisk administration, budget, redovisning och statistik hanteras löpande av Norge. Koordinator/kontaktperson är en roll som växlar mellan medlemmarna i nätverket. I denna roll ingår till exempel att vara länken gentemot NVL och det kan vara gentemot arbetsgrupperna inom nätverket. Koordinatören är också mötesledare. Andra uppgifter som cirkulerar mellan representanterna är att skriva referat vid möten, att ansvara för årsredovisning och för verksamhetsplan. En nytillkommen uppgift är att ta fram en vägledning för nya arbetsgrupper. En sådan vägledning kan behöva revideras årligen.

Ansvarsfördelning år 2024

Koordinator: Danmark

Årsrapport och referat/ minnesanteckningar: Island

Verksamhetsplan: Finland

Ekonomi: Norge

Vägledning för nya arbetsgrupper: Sverige

Kontaktperson gentemot arbetsgruppen *Utbildning för de yngsta i fängelse*: Maja Borch Hansen, Danmark

Kontaktperson gentemot arbetsgruppen *Utbildning för kvinnor i fängelse*: utses i samband med att gruppen etableras